

«ЗДРАВНЕ» за сега излиза три пѣти въ мѣсецъ: на 1-о, 10-о и 20-о число. Цѣната му за осемъ мѣсеца, отъ 1 Май до 20 Декемврий 1886 г., е седемъ лева въ България и осемъ лева за въ странство. — Абонатитѣ се адресиратъ на право до редакцията, въ гр. Варна, същевременно като предплатятъ съ пощенскій записъ (а не въ марки). — Обявления се приематъ съ плата по 30 стот. за единъ рѣдъ петитъ.

ЗДРАВНЕ

За всѣка напечатана въ «ЗДРАВНЕ» оригинална статия редакцията плаща по петъ стотинки за всѣкий рѣдъ. — За промѣняване адресетъ на спомоществователи се плаща 40 стотинки, безъ които адреса не се промѣнява. Заявления за неполучаването на нѣкой брой трѣба да се правятъ не по-късно слѣдъ получаването на слѣдующий брой; въ противенъ случай се оставатъ безъ послѣдствие.

ОБЩЕДОСТЪПЕНЪ МЕДИЦИНСКИЙ И ХИГИЕНИЧЕСКИЙ ВѢСТНИКЪ

Per noctem ad lucem!

Отъ мракъ къмъ свѣтлина!

СЪДЪРЖАНИЕ: Къмъ спомоществователитѣ. — Ракитта и фалсификацията ѝ. Отъ технолога Л. А. Фаерманъ. — Хлѣбътъ и неговото фалсифициране. Отъ Л. А. Фаерманъ. — Върху „boutons d'amour“. — Върху трихинитъ, предназначение и лѣкуване отъ тѣхъ (край). Отъ д-ра И. Андреевскій. — Домашна помощъ въ нещастни случаи: припадване, ударъ, епилептичскій или истерическій припадъкъ. Отъ профессора Пуссбаумъ. — Даване помощъ въ случай на замръзване. Отъ д-ра К. Ф. Трояновскій. — Слъсъ. — Отговори. — Обявление. — Отъ редакцията.

Къмъ спомоществователитѣ.

Съ настоящия брой свършваме втората година отъ съществуването на в. «Здравне» и ще встъпимъ въ третата. Такавъ единъ вѣстникъ, като нашия, който се грижи за здравнето на спомоществователитѣ си, има право да поиска, въ замѣна, да се грижатъ и тѣ за здравнето му. А вѣстникътъ ни страда отъ една обща на всичкитѣ български вѣстници хроническа болѣсть, която се нарича *абонаментна болѣсть* (за която гл. «Здравне», 1885 г., стр. 65); лѣкътъ отъ нея се намира въ ржцѣтъ на спомоществователитѣ.

Вѣстникъ, който не се поддържа отъ никого; който нѣма никакъвъ политически характеръ; който се грижи за общото благо; който има по-голямъ разноска отъ другитѣ вѣстници, защото подобни статии се пишатъ отъ вѣщи хора, а не отъ всѣкий, който само знае да пише; който губи всѣка година по стотина абонати, на които паритѣ грабва агентинъ, а друга стотина абонати съвършено не плащатъ, при всичко че съ получавали цѣла година вѣстникътъ, — такъвъ вѣстникъ, казваме, може да съществува само при единодуш-

ното съдѣйствие на спомоществователитѣ си. Всѣкий се съмишва да ли ще съществува издането, но отъ онитѣ знаемъ, че тѣзи хора, и слѣдъ свършването на годината, продължаватъ да се съмишватъ и не си исплащатъ. Испращашъ агентинъ — все безъ полза, защото, колкото абонаментъ събере, си го туря въ джоба. Така вѣстници не могатъ да се издаватъ. Книга, печатаръ, корректоръ, сътрудници, администрация и пр. — всички не се съмишватъ, но искатъ положителното. Който нѣма довѣрие въ редакцията, не може да чака това и отъ нея. «Здравне» нѣма работа съ политика и ще продължава издането си при каквато и да е политика; слѣдователно, нѣма за какво да се страхуватъ спомоществователитѣ и трѣбва, ако искатъ здравне, да поддържатъ «Здравне».

Нѣма да се оплакваме за несполуката си презъ истеклитѣ двѣ години; виждаме, че вѣстникътъ се търси, се чете, се похваля; получаваме доста благодарителни писма; значи, вѣстникътъ донася извѣстна полза — и това ни стига, съ това сме благодарни. Но да съществува вѣстникътъ за напредъ, трѣбва поне тѣзи абонати, които вече имае, да го поддържатъ и за напредъ, като внесатъ предплатитѣ си.

Обаждаме на читателитѣ си, че ний не разбираме мълчаливото подновяване на абонамента. Който иска да получава отъ новата година «Здравне», трѣбва да заяви за това на редакцията и да испрати предплатата си. Слѣдователно, да не се зловиди на никого отъ спомоществователитѣ ни, които не съ подновили абонамента си, ако не по-

лучатъ слѣдующия брой. Това подновяване е нужно, щото да не каже абонатинъ: «азъ не Ви търсахъ вѣстника, защо ми го пращате?» и защото искаме да дадемъ подаръка на всичкитѣ предплативши, а подаръцитѣ трѣбва да се заржчватъ въ странство и тѣмо тѣлкова, колкото има абонати.

Сега много лесно се испращатъ пари съ пощенски бонове или записи. Време е да се остави стария обичай, да се чака до като дойде човѣкъ отъ редакцията да си взема абонамента. *Който иска нашия вѣстникъ, нека се обърне къмъ насъ, а безъ това, безъ да се докача нѣкой и отъ най-близкитѣ ни приятели, «Здравие» не се праща.* Това веднажъ за винаги! Редакцията.

Ракията и фалсификацията ѝ.

Отъ технолога Л. А. Фаерманъ.

Подъ думата *ракия* се разбира дестилатътъ, който се получава отъ преваряването на такива вещества, които съдържатъ захаръ и сѣ подлагани на вренье, каквито напр. ржътъ, картофелътъ, оризътъ и др. Хубавата *ракия* трѣбва да има 50—54% алкоолъ, но обикновено *ракията* има 35—40% алкоолъ.

Ликьорътъ е *ракия*, на която прибавятъ захаръ, горчиви и ароматически вещества, тѣй сжщо и етерически масла.

Добрата *ракия*, кога я наливашъ въ чаша, пѣни се сжщо като спирта, което не може да се каже и за слабата *ракия*. По тая причина много пѣти на слабата *ракия* прибавятъ малко сѣрна киселина, за да може да се пѣни, както хубавата. За да испитатъ да ли *ракията* съдържа сѣрна киселина, испаряватъ $\frac{2}{3}$ отъ обема на испитуемата частъ и при останалото прибавятъ барливъ хлоридъ; тогава — ако въ *ракията* има сѣрна киселина — се получава бѣла отайба, нерастворима въ солната киселина. По нѣкогажъ *ракията* одаря на *ракийно* масло, което не трѣбва да има въ нея. Ако смѣсимъ малко *ракия* съ равенъ обемъ вода, то миризмата на *ракийното* масло се проявява още повече, особено ако тая смѣсь

я постоимъ малко, при което една частъ отъ алкоола излетива.

Чистата *ракия* показва винаги средня реакция, т. е. не измѣнява боята на лакмусовата книжка. Ако би синята лакмусова книжка, като я потопимъ въ *ракията*, да се измѣни въ червена, то това показва, че въ *ракията* се намира сѣрна киселина или пѣкъ оцетна, която се е образувала при врението на ширата. А за да видятъ да ли киселината, която се намира въ *ракията*, е оцетна, а не сѣрна, то турятъ въ *ракията* малко сода, испаряватъ смѣсьта дордѣ изсжхне и полученото вещество обработватъ съ силна сѣрна киселина, тогава се отдѣля концентрирана оцетна киселина, която може да се познае само по миризмата даже. Ако се приближи до повърхнината на помѣннатата оцетна киселина една прѣчка, намокрена въ аммиакъ, то ще се появятъ изеджжъ надъ повърхнината гѣста мъгла.

Въ *ракията* се срѣща по нѣкогажъ и по малко мѣдъ (въ растворъ). Попадването на тая послѣдната въ *ракията* се обяснява съ употребяването мѣдни ссждове при преваряването. Откриването на мѣдта въ *ракията* става така: взематъ малко *ракия*, капватъ ѝ нѣколко капки соленъ растворъ и я разбъркватъ хубаво; тогава ѝ наливатъ малко гуаякова тинктура. Ако тая се боядиса въ синъ цвѣтъ, то това доказва вѣрно, че въ *ракията* се намира мѣдъ.

Има слѣдующитѣ различни видове *ракия*:

1) *Конякъ*. Прави се отъ пращипитѣ на гроздето, а най-хубавия *конякъ* става отъ виното. Той има приятна миризма и вкусъ, по причина на незначителното количество *ракийно* масло; алкоолъ има до 40% и повече. Неговътъ желтеникавъ цвѣтъ зависи отъ пренасяннето му въ джбови бъчи. Съ това послѣдното се обяснява тѣй сжщо и присѣтствнето на джбовата киселина въ *коняка*. Това питие го правятъ фабрикантитѣ отъ всѣкагвъ родъ *ракия*, стига само да ѝ прибавятъ тѣй нарѣчената *конячна* есенция или етеръ (смѣсь отъ оцетанъ и азотанъ етеръ, *spiritus nitrico-aethericus*).

2) *Ромъ*. Ромътъ се получава по слѣдующия начинъ: алкоолната течностъ, която се добива отъ патоката на захарната трѣстъ,

подлага се на преваряване (дистилиране). Полученият по този начин суровъ продукт, ромъ, не притъжава още свойственниятъ нему ароматически вкусъ; него го държатъ дълго време въ бъчви, въ които по-напредъ е стояла патока; въ това време тия бъчви отнематъ на рома неприятниятъ му горчивъ вкусъ и му придаватъ желаемия цвѣтъ и джхъ. Рома, както и коняка, се срѣща въ търговията много по-вече искусственъ отъ колкото истински. Всичката фабрикация тука се състои въ приготвянето *ромовъ етиръ* или *ромова есенция*, която е достатъчно само да се разбърка съ спиртътъ и рома (искусствения) е готовъ. Тоя ромъ е далечъ отъ истинския ромъ, но той се харчи за това, защото не знаятъ вкуса на истинския ромъ, тъй като той се срѣща съвсѣмъ на рѣдко въ търговията. За да можемъ да познаемъ искусствениятъ ромъ отъ истинския, трѣбва да прибавиме на първиятъ $\frac{1}{3}$ часть чиста сѣрна киселина и педнажъ ще видимъ, че миризмата му се изгубва, което не може да се случи и съ истинския ромъ.

3) *Аракъ* (ракия отъ оризъ). Получава се отъ оризътъ или отъ сока на нѣкои палми (Араковата палма). Арака е по-приятенъ отъ рома. Него тъй сѣщо често го фалсифициратъ.

4) *Картофлена ракия*. Тази ракия е най-долната; тя съдържа ракийно масло, отъ което може да се пречисти, ако се прецѣди презъ вѣглища.

5) *Ракия отъ плодове*. Получаването на алкоола отъ овощия и ягоди се прави по различни способи. Тия плодове се смачкватъ и растриватъ на каша, която се подхвърля на врение. Образования алкоолъ отдѣлятъ чрезъ преваряване.

Хлѣбътъ и неговото фалсифициране.

Отъ Л. А. Фаерманъ.

Хлѣбътъ се прави обикновено отъ тѣсто, което е претърпѣло едно леко врение. Съ приготвянето на хлѣба се измѣняватъ химическитъ и физическитъ свойства на брашното така, щото то става по-лесно варимо за стомаха. При печенето на хлѣба винаги глѣдатъ, щото всичката скорбяла да се превърне въ

клейно вещество, но въ същото време и тѣстото да шупне (да се подигне) добръ и да бѣде доста рохкаво. Повърхността на хлѣба трѣбва да се препече и да образува кора, която придава да хлѣба приятенъ вкусъ и го запазва за по-дълго време. За да стане тѣстото шуплѣсто и рохкаво, произвеждатъ въ него спиртово врение, като му прибавятъ вещества, които причиняватъ врението — ферментъ: квасъ (Sauer-teig) или мая (Hefe). Отъ врението една часть отъ скорбялата се превръща въ глюкоза, която се разлага на спиртъ и въгленъ окисъ. Спиртътъ въ хлѣба е до толкова малко, щото не се забѣлзва даже; той заедно съ въгления окисъ, въ време на печенето, излетява, както и една часть отъ водата, вслѣдствие на което хлѣбътъ става шуплѣстъ.

Фалсификацията на хлѣба. Въ хлѣба се срѣщатъ тия сѣщитъ минерални примѣси, които виждаме въ брашното (гипсъ, тѣжъкъ шпатъ и др.). Опредѣляването на тия вещества става като се изгори малко хлѣбъ и се изслѣдва пепелта му. За тази цѣль хлѣба най-напредъ го изсушаватъ, строшаватъ го и тогава го горятъ въ платиненъ тенджеръ. Получената пепель варятъ въ вода, прецѣждатъ я и послѣ изслѣдватъ химически.

Освѣтъ тия примѣси въ хлѣба се срѣща още стипца и мѣденъ купоросъ. Хлѣбаритъ турятъ твърдъ малко количество стипца въ хлѣба: 3—4 унци на 6 пуда брашно. Това упражняватъ тѣ надъ разваленото брашно съ цѣль да направятъ отъ него такъвъ хлѣбъ, какъвто става отъ хубавото — новото брашно. Стипцата, както и мѣдния купоросъ, се съединява съ клейливото вещество на хлѣба и образува химическо съединение, което лесно се раствори въ водата и съ това се отстранява възможността да стане хлѣба воденъ. Тия примѣси, спорѣдъ Либиха, сѣ твърдъ вредни за здравето и могатъ да се замѣнятъ съ безвредната вариа вода, когато дойде нужда да се прави хлѣбъ отъ подобно брашно.

Ходонъ изнамѣрилъ, че присѣтственото на стипцата много лесно се познава по цвѣта на хлѣба, който той (хлѣбътъ) приема, кога се тури да стои 12 часа въ отваръ отъ кампешово дърво. По този начинъ твърдъ лесно може да се узнае даже присѣтственото на една часть стипца въ 956 части брашно. Ако въ хлѣба е малко по-малко отъ 1% стипца, то слѣдъ 15 минути отварътъ на кампешовото дърво захваща да става калнофолетовъ, а ако е имало близо около 1% — отвара става сивофолетовъ.

Присѣтственото на мѣдта въ хлѣба може твърдъ лесно да се узнае; $\frac{1}{1000}$ часть мѣдъ въ бѣлия хлѣбъ боядисва една капка растворъ отъ желѣзно-цианистъ калий въ сивочервенъ цвѣтъ. Това боядисване въ черниятъ хлѣбъ не може да се забѣлжи.

Кулманъ открива мѣдния купоросъ (до $\frac{1}{100000}$ ч.) въ хлѣба по слѣдующия начинъ: изгари 200 грамма хлѣбъ, прилива азотна киселина, нагрѣва това малко и го прецѣжда. Въ раствора той туря смѣсъ отъ ѣдливъ амониякъ и въглена-амониячна сода за да отаи на дъното фосфорнокиселитѣ и въгленоокиселитѣ соли; излишекътъ на амонияка отдѣлятъ чрезъ испарение, подкисляватъ тогава остатъка съ нѣколко капки сѣрна киселина и получения растворъ испытватъ съ жельтъ циния калій: ако се получва сивочервена боя, значи — въ хлѣба има мѣдъ.

Главната по хлѣбнитѣ растения. (*Secale cornutum*). Главната олавя по плодниците на различни трѣвенисти растения, а най много по класовѣтъ на ръжта. Тя има видъ на продълговати, почти тристранни зърна, съ фиолетовъ цвѣтъ, дебели до 1—1½ линии. Главната съдържа: масло, бѣлтѣчни и захарни вещества, алкохолдъ — ерготинъ, триметиламинъ, смѣсенъ съ смола, червенащо вещество, което съдържа желѣзо, фосфорано-магнезнияна соль, варливъ хлоридъ и една частъ отъ калийната соль на мравковата киселина.

Ръжаното брашно много пѣти съдържа едно значително количество главня. Единъ отъ най добритѣ способи за откриванieto на главнята въ ръжаното брашно е способътъ на академикъ Зининъ, предложентъ преди 30 години. Този способъ е слѣдующия: размиватъ малко отъ испитуемото ръжано брашно съ вода, наливатъ нѣколко капки **разрѣдена сѣрна киселина**, при това горнитѣ слой на течността получава (ако е имало въ брашното главня) много или малко ясенъ **трандафеловъ цвѣтъ**, спорѣдъ количеството на главнята, тъй като тя е причината за появяването на този цвѣтъ въ смѣсената жидкостъ.

Върху „boutons d'amour“ (Acne)

Названието си «пѣпки на любовта» въпросната болѣстъ е получила въ обществото по тази причина, че тя не се явява у дѣцата и въобще преди половата зрѣлостъ. Обаче мнѣнието, че болѣстъта се показва само у хората, които се въздържатъ отъ половитѣ наслаждения, е съвършено погрѣшно. Не тъй рѣдко подобнитѣ пѣпки се наблюдаватъ и у женени хора или у тѣзи, които много си позволяватъ въ полово отношение. Наопаки, пѣпнитѣ често се срѣщатъ у хора, които сѣ слаби, расположены къмъ разни болѣсти и които сѣ страдали отъ живеницата.

Тазн болѣстъ се заключава въ възпаление на малкитѣ мазни и косъмни жлези. Въспалението произлиза отъ запушване на тѣзи жлези

съ мазно вещество, което тѣ отдѣлятъ. Ако се натиска подобна пѣпка, то отъ нея излиза едно желто-бѣло мазно вещество, слѣдъ което, ако възпалението не е било голѣмо, слѣдва оздравяние. Но ако пѣпката на време не се истиска, то образува се едно болѣстно малко затвърдение, което се напива съ гной, уголѣмива се и става доста голѣма пѣпка, напълнена съ гной, и покрита съ жълта коричка, която, като се пукне, зараства съ единъ бѣлтѣтъ (*cicatrix*).

Въ медицината различаватъ нѣколко вида отъ тѣзи бутони (*acne*), които се явяватъ по цѣлата повърхностъ на кожата, съ исклучение на дланитѣ и ходилата. Отъ тѣзи видове най често се срѣщатъ пѣпкитѣ на челото (*acne frontalis*), които приличатъ на пѣпкитѣ отъ шарка (*varioliiformis*) и които сѣ описани по-горѣ. Тѣзи пѣпки, по нѣкогажъ, иматъ свръзъ съ разстройствата на стомаха и съ женски болѣсти. Тука ще спомѣнемъ, че бутонитѣ често се показватъ слѣдъ приеманieto на разни лѣкове, като: йодъ, бромъ (*kali bromati*), катранъ (даже вънкашно) и т. н.

Отдѣлнитѣ бутони, които тукъ-тамъ се явяватъ, изчезватъ безслѣдно и безъ никакво лѣкуване; тѣзи, които се показватъ отъ лѣкарствата, пропадватъ, щомъ се оставятъ лѣкарствата. За лѣкуването на бутонитѣ, които често и въ голѣмо число се явяватъ, се изисква време и търпение; ако нѣма никакви вътрѣшни причини за появяването имъ, то лѣкуването бива само вънкашно. Тука се употребяватъ рѣдкия глицериненъ сапунъ или **алкалиенъ спиртъ** съ едно отъ тѣзи средства, съ помощта на; **фанела**, се натриватъ всѣкидневно мѣстата, гдѣто има пѣпки. Въ сѣщото време полезни сѣ бани съ пара. За намаляване на раздражението, предизвикано съ употребление на едно отъ горнитѣ средства, добръ е да се употребява **пудра или ниямеска вода** (която се състои отъ стѣпца 5 части, вода 250 части и **трандафелово масло** 2 капки), или **источната косметическа вода** (сключенъ 30 части, очистена вода 150 части, 24 бѣлтѣка отъ яйца, 100 части прѣсенъ лимоненъ сокъ и 300 части чиста захаръ; всичко това се растрива въ една масса). Има още и други стотина лѣкове, които, съ различенъ успѣхъ, се употребяватъ за тази цѣль, но стигатъ и горнитѣ. 0.

Върху трихинитѣ, предпазване и лѣкуване отъ тѣхъ.

Отъ д-ра П. Андреевский.

(Край).

По-голѣмата частъ болни отъ трихиноза оздравятъ; затворенитѣ въ дисажки трихини нѣматъ вредни слѣдствия за организма. По нѣ-

кога болнитъ умиратъ или отъ общо изнеможаване, вслѣдствие развитието на безбройно множество отъ тѣзи животни, или отъ присъединенитъ къмъ трихинозата други страдания. Смъртта настѣпва слѣдъ 1—9 недѣли болѣдуване.

Дълго време сѫ се трудили да издиратъ колко време, слѣдъ свършването на болѣстта, затворенитъ въ пашкулитъ мускулни трихини оставатъ живи въ челоуѣка; но този въпросъ въ послѣднѣо време е рѣшенъ окончателно съ изслѣдваніята на д-ра Грота въ Алтонъ. Той намѣрилъ въ разрѣзаната издутостъ у една болна жена мускулни трихини, обвивкитъ на които биле превърнати въ варисто вещество. Болната казала, че тя преди 8 години, въ своето пребиване въ Америка, страдала отъ трихиноза, т. е. въ това именно време, което е съответствувало или е било нужно за пълното превръщане на обвивкитъ въ варисто вещество. Заключение въ тѣхъ трихини биле намѣрени съвършено запазени; при нагрѣването имъ, даже 4 дня слѣдъ смъртта на болната, Вирховъ забѣлѣзалъ движението на трихинитъ, но той оставилъ въпроса нерѣшенъ, трѣбва ли да считаме подобно движение за живенно или не.

За предпазването отъ заразата трѣбва да се съблюдаватъ слѣдующитъ мѣрки. Не трѣбва да употребяваме за храна сурово, недоуварено или недопечено мѣсо (особенно свинско), а да го варимъ до 60° Р. или да го опичаме, но не по английскій способъ, гдѣто средата остава сурова и кръвена. Добръ е тъй също да си солимъ мѣсото, въпродължение на нѣколко недѣли, но не просто да го посипваме съ солъ, за да го предпазваме отъ разваляне. Колкото се отнася до опушването на свинското мѣсо, то само горѣщо може да убие трихинитъ; за това не трѣбва да ядемъ сурови бутове и наденици, а само добръ опушени и сварени наденици и бутове. Сушенето на мѣсото до извѣстна степенъ унищожава трихинитъ, но този способъ на запазване е неупотребителенъ и не всякога може да се доведе сушенето до степенъ, необходима за изморяването на трихинитъ. Освѣнъ това, твърдъ е важно преглѣдането на мѣсото, което се продава отъ касапитъ и микроскопическото му изслѣдване, което е въведено въ Петербургъ, по распорѣжданieto на комитета за общественото здравие.

Ако е произѣзшло вече заразяване, то трѣбва да се назначатъ силни средства за изкарване, напр.

Rp. Calomel gr. 0.24

Pulvis radidis jalappae 1.0

MDS. 3 пъти на день по единъ прахъ;

и да ги земаме, додѣто въ изрѣзанитъ мускулни парченца се намиратъ още не обвити въ пашкули трихини, или пъкъ едва що захванали да

се обличатъ и въ сѣщото време въ червата сѣществуватъ напълненн съ зародили паразити. Подобни трихини може да се намѣрятъ въ червата, не само въ първото време, но и слѣдъ изминуването на нѣколко недѣли слѣдъ заразяването. Даже въ тѣзи случаи, когато болнитъ сѫ малко слаби, трѣбва да имъ се назначаватъ леки слабители средства.

Но до сега не е намѣрено вѣрно средство за унищожаването на трихинитъ¹⁾. Тѣй опититъ на Мозлера, Фидлера и Кноха доказали съвършенното бездѣйствие на *kali picronitrici*. Беренсъ е употребявалъ скипидарно (терпентинено) масло отъ вѣтръ и отъ вѣнъ и въ единъ случай е намѣрилъ успѣхъ. Гастрическитъ припадѣци, болкитъ въ мускулитъ и трѣскавитъ явления захванали да изчезватъ при употреблението на това средство, особено когато увеличили дозата му.

Понататѣшнитъ наблюдения трѣбва да покажатъ, колко сѫ полезни терпентиното масло, общитъ растривания на тѣлото съ сива живачна маса и препорѣчания въ послѣднѣо време бензинъ. Относително послѣднѣото средство лѣкаритъ сѫ на различни мнѣния. Вирховъ, въ първото издание на своето съчинение за трихинозата, счита бензина за съвѣтъмъ безполезно средство противъ трихинитъ, както и всичкитъ други извѣстни до тогава противоглистни средства, додѣто пъкъ въ второто издание на сѣщото съчинение той признава това, предложеното отъ проф. Мозеръ, средство, което въ нѣкий случай заслужава внимание, понеже, спорѣдъ думитъ му, то било употребявано съ относителенъ успѣхъ върху свинитъ, заразени отъ трихинозата.

Кнохъ отрѣзалъ отъ живъ зайкъ парчета отъ мускулъ, които съдържали трихини, затворени почти съвършено въ пашкули, и ги турилъ въ чистъ бензинъ. Паразититъ умрѣли въ течение на 3—6 часа. Отъ това слѣдва, че чистия бензинъ, употребяванъ по непосредственъ начинъ, представлява дѣйствително средство, като уморява въ кратко време трихинитъ. Впрочемъ, това свойство има само нерастворени бензинъ, но, употребяванъ вѣтрѣшно, той, въ такъвъ случай, много по скоро уморява самото заражено животно, отъ колкото трихинитъ. Ако пуснемъ мускулни парченца съ трихини въ водния растворъ на бензина, то макаръ течността да мирисе силно на бензинъ, пакъ на другия день ще забѣлѣжимъ още характеристическитъ движения на горния край на тѣзи паразити. Този опитъ доказва (въ което сѫ съгласни Вирховъ и Лейкартъ), че макаръ бензина, употребяванъ съ чиста

¹⁾ За лѣкуването на трихинозата съ глицеринъ гл. «Здравие», 1885 г., стр. 114.

вода и непосредственно, и да се счита за средство, което изморява трихинитъ, но че не може да се признае за специфическо средство противъ трихинитъ, тъй както и всичкитъ испитани до сега противоглистни лѣкарства. Лейкартъ е на същото мнѣние, че трихинитъ въроятно умирали слѣдъ отравянieto на подложеното за опитъ животно.

Освѣнъ това трѣбва да забѣлѣжимъ, че въ търговията се срѣщатъ два вида бензинъ, различни, както по качеството си, тъй и по дѣйствието си. Най-сетнѣ да спомѣнемъ, че това средство има много неприятна миризма и вкусъ, съ мѣка, а често и съвършено неможе да се понесе отъ чловѣка и животнитъ. Той произвежда замаиванне на главата, главоболие, потръсване, уригване и възбужданне на органитъ на кръвообращението (сърдцебиение, шумъ и звънтие въ ушитъ, биение въ жилитъ и проч.), тъй щото не може да се употребява като средство срѣщу трихинозата.

Домашна помощъ въ несчастни случаи.

Отъ проф. Пуссбаумъ.

Щомъ дохожда лѣкари въ къщата, болнитъ и ближнитъ имъ се успокояватъ; но разумнитъ хора искатъ да знаятъ, какво може и трѣбва да се прави въ несчастни случаи преди да дойдъ лѣкаря?

Ако нѣкой падне на пътя, въ черква или нѣкое събрание, всичкитъ присѣтствующи тичатъ къмъ него да го подигнатъ за да сѣдне. Но не е винаги добръ да се подигне падналия; наопаки, паданието твърдѣ често принася природна помощ и, въ подобни случаи, нѣма подобро средство, отъ колкото да се тури главата да лежи ниско на земята.

Припадване.

Ако нѣкой припада по причина на малокръвие или слабостъ на сърдцето, което често се случва именно при нѣкое възбуждение, той пада на земята съ студено и блѣдно лице; джунитъ му сѣ блѣдни; очитъ безъ блѣсъкъ, биението на сърдцето и пулсътъ едвамъ се осѣщатъ. Въ тѣзи случаи ниското положение на главата е най доброто лѣкарство, тъй като, щомъ притече доста кръвъ къмъ мозъка и сърдцето, всичкото състояние на болния става по-добръ, а кръвта притича къмъ мозъка и сърдцето по-лесно, когато болния лежи, но не когато сѣди или стои.

Ако причината на припадването се състои въ кръвотечението, то първото средство е спиране на кръвотечението съ натискане или съ затваряне на мѣстото, отъ което тече

кръвта¹⁾; но ниското положение на главата и на грѣдитъ може именно тогава да послужи за спасение на животътъ.

Ако подигатъ болния отъ студената и кална земя, то трѣбва пакъ да го турятъ да лежи на нѣкое чисто, равно и спокойно мѣсто. Ако съзнанието, пулсътъ и по-добра боя на лицето не се връщатъ, то дигатъ краката на горѣ и натискатъ нѣколко пъти грѣдитъ за да се възбуди по-голяма дѣятелностъ на сърдцето и на бѣлия дробъ. Подиганieto на краката, по законна на тѣжливата, бързо гони кръвта къмъ сърдцето и е едно отъ най главнитъ средства при сериознитъ припадвания.

Щомъ болнитъ захващатъ да въздишатъ и да гълтатъ, може да имъ се даватъ възбуждающа средства (ракия, кафе, вино, бира, хомановски капки). Оцетъ, нищаджър-руху, о-де-колонъ сѣ най добритъ средства за мирсанieto.

Ударъ (апоплексия).

Ако падналия болнитъ има тъмно-чървено лице и хърка на земята, това сѣ знакове на хващанieto (ударъ, апоплексия) — голямо приливане на кръвта къмъ мозъка, и въ този случай твърдѣ е полезно да се подигне болния и да го положатъ съ издигната на горѣ глава, която се полива съ студена вода и се облага съ намокрени въ нея кърпи, а рѣцѣтъ и краката се истоплюватъ. До като пристигне докторътъ, може да се направи за рѣцѣтъ и краката баня съ топла вода, въ която турятъ 10—12 лѣжици синапено брашно; също така може да се направи клистиръ (тулумба) отъ топла вода и двѣ лѣжици оцетъ, отъ което пристигналия докторъ ще бѣде твърѣ благодаренъ.

Епилептическый (сара) или истерическый (нервий) припадкъ.

Когато падналия болнитъ твърдѣ се търкала, рѣцѣтъ и краката си свива и развива, то имаме предъ себѣ си епилептическый или истерическый припадкъ. И двѣтъ състояния не сѣ опасни за животътъ.

Епилепсията (сара) се отличава отъ истерията (нервическо припадване) съ изгубване на съзнанието. Истерическитъ болни никога не изгубватъ пълното си съзнание, макаръ припадцитъ имъ се протакатъ нѣколко часа. Епилептицитъ тозчасъ падатъ въ несвѣсъ, припадцитъ имъ се продължаватъ 3—5 минути и преминуватъ въ 1—2 часа дълъгъ сънъ, отъ който болнитъ се събуждатъ безъ да си напомнимъ ни най малко отъ това, което се е случило съ тѣхъ.

Търкаляние, пѣна въ уста, извикване, пре-

¹⁾ За спиране на кръвотечението глѣд. "Здравие", 1885 г., стр. 115, 129 и 168.

хапване на езика и свиване на дебелия пръст често се наблюдава и при двѣтъ състояния.

Милосерднитѣ зрители мислятъ, че свития пръстъ трѣбва най бързо да се исправи и рѣцѣтъ и краката да се държатъ право и т. н.

Но лѣкарския опитъ не одобрява това. Най прочутитѣ лѣкари сѫ на мнѣние, че при епилепсията повече донася полза, отъ колкото вреда, ако даватъ на болния свободно да извърши припадѣкътъ си. Не трѣбва да се прави повече, отъ колкото да се варди болния отъ повреждане, като напрѣмѣтъ: да се тури глѣба, съ която запушватъ шишета, между зѣбитѣ му за да не прехапва езика и джунитѣ си; болния трѣбва да се гудѣ на нѣкой дюшекъ и да се варди да не се удари тѣлото му о печка, соба, маса, столове, стѣкло и проч.

Наопаки, на истерическитѣ болни трѣбва да се дава силно миризливо средство (отъ горѣпомянатитѣ), една чаша валерияна (взема се отъ аптеката) или валериянови капки („Здравие“, т. г., стр. 23); въ лошапитѣ случаи студени обливания или студена баня.

Прочее, не всѣко припадване е лошаво и сериозно. Разнитѣ „потъмнявания въ очитѣ“, които по нѣкой път произлизатъ отъ разваляния стомахъ и се излѣкуватъ съ блования, или припадвания отъ главоболие, които се протакатъ само 1—2 секунди, не изискватъ никаква помощъ и болнитѣ самички се подигватъ.

Даване помощъ въ случай на замръзване.

Отъ д-ра К. Ф. Трояновский.

Кога нѣкой е хлѣтналъ презъ ледѣтъ въ студената вода, и свѣрятъ да го извадятъ при пълно съзнание, само съ премръзнали нѣкои части на тѣлото, то той трѣбва завчасъ да се облѣче въ сухи дрѣхы и пѣша да иде до дома си, за да се стопли достатъчно отъ движението по пѣтътъ.

Премръзналитѣ части на тѣлото биватъ като вдървени и лишени отъ чувствителностъ, по нѣкой пътъ даже и отъ свободно движение; тѣ иматъ обикновено бѣлизна въ цвѣтъ. Такива премръзнали части на тѣлото трѣбва незабавно да се растриятъ съ снѣгъ или, ако нѣма снѣгъ, съ вълненъ парцалъ, намокренъ съ много студена вода. Тѣ трѣбва да се растриватъ до тогава, догдѣ станатъ пакъ меки, глѣкави, чувствителни и дордѣ кожата пакъ се зачерви. Растриванieto съ снѣгъ не трѣбва да става въ топла стая, но най първо въ нѣкое студено помѣщение. Бързото и непредпазливо стопляне на премръзналитѣ части на тѣлото причинява опасно възпаление и даже автоновъ огънь (гангрена) въ тѣзи части. При слабо възпаление на кожата, слѣдъ нѣкое премръзване на нѣ-

коя частъ на тѣлото, твърдѣ е полезно да се намазва ти съ глѣсча мазъ, цинкова мазъ или съ колоднумъ.

Случаи отъ премръзване отъ студъ се срѣщатъ не само при твърдѣ силенъ мразъ, но и при малѣкъ студъ — въ време на много силенъ вѣтъръ или виалица. Такова опасно замръзване постига хора, кои сѫ слабо облѣчени, премалѣли отъ нѣмание достатъчна храна и измѣчени отъ дълъгъ пътъ; но много пъти постига и хора сити, добръ облѣчени, неотрудени отъ пътъ, ако тѣ сѫ пили ракия или други спиртниви питиета. Кога нѣкои лѣтници посрѣбнатъ, макаръ и не твърдѣ много, то тѣ подъ влиянието на студѣтъ лесно се предаватъ на сънъ и заспиватъ нѣкадѣ по пътъ; по този начинъ тѣ испадватъ въ време на сънѣтъ си на опасно замръзване.

Тѣлото на мнимомъртви или премръзли отъ студъ бива твърдѣ бѣдно, съ силни напѣдания по киткитѣ на рѣцѣтъ, около ноздритѣ и устата. Ушитѣ, носѣтъ, рѣцѣтъ, краката, особено прѣститѣ на рѣцѣтъ и краката — биватъ замръзнали, твърди, не глѣкави и трошливи, сѣщо като ледъ. За това, кога се пренася нѣкой замръзналъ човѣкъ на мѣстото, дѣто ще му се дава помощъ за съживяване, трѣбва добръ да се пазѣ да му се не строши нѣкои замръзнала частъ на тѣлото (особено да се пазятъ прѣститѣ и ушитѣ).

Като се занесе замръзналиятъ въ нѣкое студено помѣщение, най първо се съблича непредпазливо, по тѣснитѣ части на дрѣхитѣ се разрѣзватъ съ ножъ или ножици, и затрупватъ всичкото тѣло съ снѣгъ, а само носѣтъ и устата оставятъ открити. Снѣгѣтъ се приплѣква добръ около тѣлото и се промѣнява непрестанно тамъ, дѣто захваща да се топли отъ топлината, коя почва да се появява по нѣкои мѣста на тѣлото. Ако нѣма снѣгъ, тѣлото може да се обвие съ вълнени парцали, намокрени въ много студена вода или да се тури цѣлото тѣло въ единъ голѣмъ сѣдъ, пълненъ съ такава вода. Ако ли пѣкъ нѣма и вода, — заспива се всичкото тѣло съ студенъ пѣсѣкъ, стѣрготини или съ нѣкои други сухи нѣща, които сѫ лоши проводници на топлината. Когато по такъвъ начинъ тѣлото стане меко и глѣкаво, отрива се добръ съ сухи кърпи и се пристѣпва къмъ произвеждане искусственно дишане, по какъвто и да е способъ, като въ сѣщото време, сегисъ-тогисъ, се растрива твърдѣ непредпазливо кожата на всичкото тѣло. Щомъ се появятъ първи признаци отъ започване на кръвообращението и дишането, захващатъ да употребяватъ и други средства, каквото: нишадѣренъ спиртъ, дразнение ноздритѣ, грѣмогласно виканне до самото ухо на болния, съ силно трѣсване на тѣлото му.

Когато мнимата смъртъ напълно премине въ

обикновенъ припадъкъ и топлината захване да става забълбжима по повърхността на тѣлото, то болниятъ може да се пренесе въ нѣколъ стая, дѣто температурата е $+8^{\circ}$ или $+10^{\circ}$ по Реомюра, и тамъ пакъ да се продължава **растриванieto** съ ситѣ на тѣзи части на тѣлото, които още не сѫ станѣли добръ чувствителни и подвижни или кожата тамъ още не се е зачервила. Когато вече болниятъ дойде съвършено на себѣ си и захване самъ да се оплаква отъ студени трѣпки, тогава той може да се тури на единъ креватъ, да се загѣва постепенно все по-топло и, малко-по-малко, да се съгрѣва стаята, въ която той лежи, но не повече отъ обикновенната температура на стаята. Въ това време е полезенъ и клистиръ (тулумба) отъ топла вода и соль. Отъ начало за пиене може да му се даде малко вино съ студена вода, а послѣ — други студени пития. Само подиръ нѣколко часа може да се даде на болниятъ топълъ бульонъ или такъвъ пуншъ, чай или кафе.

Съживяването замръзнали хора по всичкитѣ тука показани способи, каквито: предпазливото и постепенно изтоплюване на тѣлото, искусствено диханне и другитѣ средства, — бива много по-сполучливо, отъ колкото съживяването на минимомъртъви отъ други нѣкои причини; то бива сполучливо много пакъ даже и тогава, когато замръзналиятъ е стоялъ половинъ, даже и цѣло денонощие премръзълъ.

СМѢСЬ.

➤ **Портокалово вино.** Въ Флорида (дѣто портокаловитѣ дървета образуватъ гори) отдавна вече сѫ почнали да приготвяватъ портокалово вино, което представлява твърдъ подкѣпително питие, съ 10% алкоолъ, и което се отличава съ забълбжителна якостъ или трайностъ. Производството на портокаловото вино въ тази страна расте сѣка година и го искатъ сега повече, отъ колкото го приготвяватъ. Както се вижда отъ съобщението на *Mamoz'a*, това вкусно питие почнали да го приготвяватъ сега и въ Испания. *Naudin* дѣятелно подпомага производството на портокаловото вино въ Алжирия и въ Южна Франция. („Медицинское Обозрѣніе“ 1886 г. № 21).

== Ослѣпяването отъ гнилитѣ зѣби. Д-ръ *Widmark* разказва слѣдующия поучителенъ, макаръ и отколѣшенъ случай. При него отишла една мома, чиего дѣсно око било ослѣпало. Въ окото не се забълбвявало никакво измѣненіе. Предъ видъ лошото състояние на зѣбитѣ у болната, той я проводилъ при зѣбни

лѣкарь. Последния намѣрилъ у нея гнилость въ всичкитѣ горни и долни коренни зѣби и възпаление на много корени. Остатѣцитѣ отъ дѣснитѣ коренни зѣби биле извадени. Подиръ четири дни слѣдъ тази операция, зрѣніето въ окото почнало да се възвраща, а на единадесетия день то (окото) поглѣднало съвършено добръ, подиръ което лѣкаря извадилъ гнилитѣ зѣби и на другата страна. („Мед. О.“ 1886, № 21).

ОТГОВОРИ.

Г-ну № 443, Етрополе. На въпроситѣ Ви ще отговоримъ по-лека съ отдѣлнитѣ статии; за „магарешката кашлица“ има въ „Здравие“, 1885 г., стр. 87. Вѣстникътъ излиза винаги рѣдочно — въ задължителнитѣ дни. „Здравие“ 1885 г. Ви е проведено, квитанцията за 1887 г. ще се испрати съ 1-я брой; също и подарѣка въ обѣщаното време.

Г-ну № 272, Пловдивъ. „Физиологія сна и сно-видѣній“ струва една книжна рубля; „Съ поли науки“ 50 коп. Нѣмаме ги; може да се исплатятъ отъ книжарницата на К. Л. Риккеръ (Петербургъ, Невскій, 16).

ОБЯВЛЕНИЕ.

Останалитѣ въ редакцията екземпляри

на вѣстникъ

„ЗДРАВІЕ“

се продаватъ: 1885 г. (подвързани) и 1886 г. (съ книжката „Върху сифилисътъ“) по седемъ лева за годината, съ испращаніето.

ОТЪ РЕДАКЦИЯТА.

I. Заглавенъ листъ и съдържание на в. „Здравие“ за 1886 година ще испратимъ на спомоществателитѣ си въ края на мѣсець Януарій 1887 година.

II. На този срокъ отлагаме и обнародваніето имената на тѣзи г. г. спомоществатели (?), които до тогава не си исплатятъ дълга за „Здравие“, което сѫ получавали презъ 1886 година.

III. Канимъ всичкитѣ гг. спомоществатели отъ тая година да си подновятъ абонамента за идущата година, безъ което вѣстникътъ не може да се праща.